

Obilninári hodnotia rok 2021

Združenie pestovateľov obilnín združuje menších i väčších pestovateľov hustosiatych obilnín a zrnovej kukurice už 17 rokov. Od počiatku sa aktívne zúčastňuje tvorby legislatívy a koncepčných dokumentov.

Hlavnou úlohou tohto občianskeho združenia je však poskytovať aktuálne informácie svojim členom. Ani v ťažších časoch totiž pestovatelia neprestávajú pracovať a zabezpečovať produkty.

Rastúce ceny obilia od začiatku roka 2021 najskôr potešili pestovateľov očakávajúcich novú úrodu. Konečne majú obilniny takú cenu, akú by poľnohospodári potrebovali, aby im umožnila zamyslieť sa aj nad potrebnými investíciami. Vzápätí však prišlo vytriezvenie so zvyšovaním cien vstupov do výroby. Pritom rozdielne ich vnímajú podniky, ktoré sú zamerané iba na rastlinnú výrobu a podniky, ktoré majú aj hospodárske zvieratá. Zdražovanie sa dotklo nielen cien umelých hnojív, ktoré zvýšili náklady na zakladanie novej úrody roku 2022. Negatívne dopady tohto vývoja sa prejavujú aj v rastúcich cenách kŕmnych zmesí pre zvieratá. Existujú teda dôvody na radosť?

Uspokojivé výsledky

Výsledky žatvy tohto roka uspokojili slovenských producentov obilnín, ale aj pestovateľov repky olejnej. Podľa dispečingu SPPK bola úroda pšenice 5,84 t.ha⁻¹ (najviac za ostatných 5 rokov), jačmeňa 5,14 t.ha⁻¹ a raže 3,61 t.ha⁻¹. Celkovo hustosiaty obilniny dosiahli v roku 2021 úrodu 5,48 t.ha⁻¹, čo je pre Slovensko nadpriemerný výsledok. Produkcia obilia je teda dostatočná a Slovensko je u tejto komodity sebestačné na asi 150%. Spokojnosť je aj s kvalitou zrnín, dokonca pre sladovnícky jačmeň bol, z pohľadu päťročného priemeru, lepší rok.

Tento hospodársky rok bol pre poľnohospodárov najextrémnejší z pohľadu priebehu počasia. Od jesene 2020, kedy daždivý september bránil kompletnejmu osevu ozimín, cez pomerne suchú zimu až po mokré leto 2021 s lokálnymi privalovými zrážkami, ktoré spomaľovali žatvu. Pestovateľov nepotešili ani najnovšie odhady Štatistického úradu SR k 15. 9., podľa ktorých bude produkcia zrnovej kukurice nižšia, napriek väčšej osiatej výmere (203 000 ha). Hektárový výnos 7,51, ktorý je nižší ako v minulom roku (8,58 t.ha⁻¹), aj ako päťročný priemer úrod kukurice (7,85 t.ha⁻¹), dáva predpoklad jej tohtoročnej produkcie na Slovensku v objeme iba 1,5 mil. ton. Ceny sú však zaujímavé aj tu.

Výsledky tohtoročnej žatvy uspokojili slovenských producentov obilnín, ale aj pestovateľov repky olejnej.

Mimoriadne vysoké ceny

Rok 2021 charakterizujú aj nezvyčajne vysoké ceny obilnín. Medziročne vzrástli v Európskej únii o 30 až 40 percent. Na vývoj cien obilia na svetovom trhu vplyvajú nielen extrémny počasia, ktoré sa vo svete pomaly stávajú skôr pravidlom a znižujú objem aj u najväčších výrobcov, ale aj negatívne dopady pandémie korony, rastúci dopyt z ázijských krajín, či špekulácie obchodníkov. Ku koncu septembra bola cena pšenice potravinárskej vo francúzskom prístave Rouen 264 eur za tonu (1. trieda kvality), pšenica tvrdá sa v Port-la-Nouvelle predáva za 454 eur za tonu a kukurica v Bordeaux za 244 eur za tonu. V Spojených štátoch sú ceny ešte vyššie a siahajú na úroveň 300 eur za tonu.

Ceny obilnín na Slovensku sa obvykle odrážajú od hodnoty na parížskej burze Matif, avšak znížené o prepravné a poisťné náklady (cca 30 eur za tonu). Pohybujú sa na úrovni okolo 200 – 220 eur za tonu u pšenice potravinárskej, 180 – 210 eur za tonu u kukurice na zrno a 170 – 200 eur za tonu u kŕmneho obilia. U jačmeňa sladovníckeho došlo dokonca k paradoxu, keď ceny v zmluvách, ktoré uzatvárali sladovne s pestovateľmi začiatkom roka (t.j. 170 – 190 eur za tonu) vysoko prekračujú ceny jačmeňa na voľnom trhu (220 – 240 eur za tonu). Domáci dopyt je vysoký, keďže u viacerých významných európskych producentov došlo k poklesu úrody aj kvality jačmeňa na slad.

K stabilizovaniu situácie na trhu v našej oblasti neprišpíva ani neistota, pretože dopady zmien Spoločnej poľnohospodárskej politiky Európskej únie v najbližších rokoch sú diskutabilné. Predovšetkým veľmi ambiciózne ciele Zeleného dohody EÚ, pretavené do stratégií „Z farmy na vidličku“ a „Biodiverzita“. Zámery znížiť o 25% používanie umelých hnojív, rovnako niektorých che-

mických látok na ochranu rastlín a pritom zvýšiť podiel ekologickej produkcie na štvrtinu poľnohospodárskej výmery, totiž neposkytujú optimistické výhľady na zvyšovanie objemu výroby zrnín v Európe. Medzi európskymi obilninármi rastú obavy, či dokážu zabezpečiť dostatok aj kvalitu produkcie v budúcich rokoch.

Lavína sa odtrhla

Vyššie ceny obilnín sú len jedným z dôvodov rastúcich cien pečiva, múky, či kŕmnych zmesí pre zvieratá. Na výslednej cene pekárenských výrobkov sa podieľajú iba asi tretinou. Ceny potravín navyšujú aj personálne náklady (preplatené vikendy, nočná práca a nadčasy), energie, pohonné hmoty, obaly, nájom, či ďalšie výdavky. No asi najväčšou časťou sa na výslednej cene tovaru, ktorý si spotrebiteľ vkladá do košíka, podieľa marža obchodníka. Spotrebiteľ by mal pri nákupe chleba myslieť aj na to, kde nakupuje a koho tak podporuje.

Prakticky všetci účastníci výrobného procesu – od prvovýroby surovín, cez dopravu, skladovanie, spracovanie potravín až po ich predaj – dnes avizujú nevyhnutné zvyšovanie cien. Cena ropy sa v priebehu roka takmer zdvojnásobila a ku koncu septembra je na úrovni 75 USD za barel (sep-

tember 2020: 42 USD). Na to nadväzujú ceny pohonných hmôt, umelých hnojív, zemného plynu na sušenie zrna, či pečenie chleba. Následne tiež ceny mäsových a mliečnych výrobkov. FAO predpokladalo tento nárast cien základných surovín už v roku 2020 (viď graf). Cena pšenice stále stúpa, kukurica mala svoj vrchol v máji 2021. Trendy exponuje aj pandémia korony, ktorá spomalila svetový obchod a obmedzila dostupné ľudské zdroje pre prácu.

Ing. Igor Jakubička, predseda Poľnohospodárskeho družstva DEVIO Nové Sady, podpredseda ZPO, výstižne zhodnotil aktuálnu situáciu na trhu takto: „Z dlhodobého pohľadu to bol veľmi úspešný rok. Najviac asi vyčnieva cena repky olejnej. V decembri 2020 sme ju kontrahovali za cenu 390 eur za tonu a aj to už bola cena o 30 eur vyššia ako v roku 2020. Od začiatku roka 2021 však došlo k prudkému nárastu ceny, ktorá sa na voľnom trhu vyšplhala doteraz až na 550 – 560 eur za tonu. Výrazný rozdiel medzi zmluvnými cenami a tými na voľnom trhu bol aj u jačmeňa sladovníckeho. Z môjho pohľadu teda pestovateľ, ktorý nezazmluvňoval úrodu tohto roku vopred, vyšiel napokon ekonomicky lepšie. Dopyt je určujúci pre trhovú cenu, ale tieto trendy môžu ešte

viac roztrhať krehké väzby slovenských pestovateľov so spracovateľmi, čo by nebolo dobré.“

Ing. Jakubička však vníma dopady vyšších cien zrnín aj z druhej strany: „Pozitívna zmena v realizácii rastlinnej výroby znamená negatívne dopady pri vstupoch do živočíšnej výroby. V našom podniku je pomer tržieb z rastlinnej a živočíšnej výroby asi 50:50. A tak to, čo mi príde do jedného vrečka, z druhého odíde. Napríklad repkové šroty, ale aj sójové šroty, ktoré využívame na výrobu kŕmnych zmesí pre naše zvieratá, budú v nasledujúcom období drahšie. Taktiež cena kŕmnej pšenice je asi až umelo vyhnaná na 200 eur za tonu, veď vlani bola aj potravinárska kvalita lacnejšia. K tomu všetkému treba ešte spomenúť medziročne nižšie výkupné ceny produktov živočíšnej výroby. Napokon, vyššie náklady majú poľnohospodári aj pri zakladaní novej úrody. Najväčšie obavy mám o jar 2022, lebo pre prihnojovanie ozimín a osevanie jarín sú avizované u niektorých priemyselných hnojív ceny vyššie aj o 100 až 150% ako boli rok predtým.“

Ing. Peter Marko, predseda Združenia pestovateľov obilnín, vidí jednu z perspektívnych ciest pre obilninárov v inovatívnych prístupoch v agronómii. Návratnosť prvotných investícií spočíva najmä v úspore množstva použitých priemyselných hnojív, osív a prípravkov na ochranu rastlín. Združenie pestovateľov obilnín preto zorganizovalo pre členov a spolupracujúce spoločnosti študijnú cestu do Českej republiky, ktorej hlavnou témou bolo precízne poľnohospodárstvo a šetrné prístupy k pôde. Viac informácií o jej obsahu nájdete v nasledujúcom článku.

Obilninári nelenia

A ako hodnotí **Ing. Vladimír Debnárová**, výkonná tajomníčka ZPO, rok 2021 z pohľadu činnosti samosprávy? „Naše združenie fungovalo aj v čase koronakrízy, rovnako ako museli pracovať naši členovia. V marci zasadalo Predstavenstvo a Kontrolná komisia

Pozitívna zmena v realizácii rastlinnej výroby znamená negatívne dopady pri vstupoch do živočíšnej výroby.

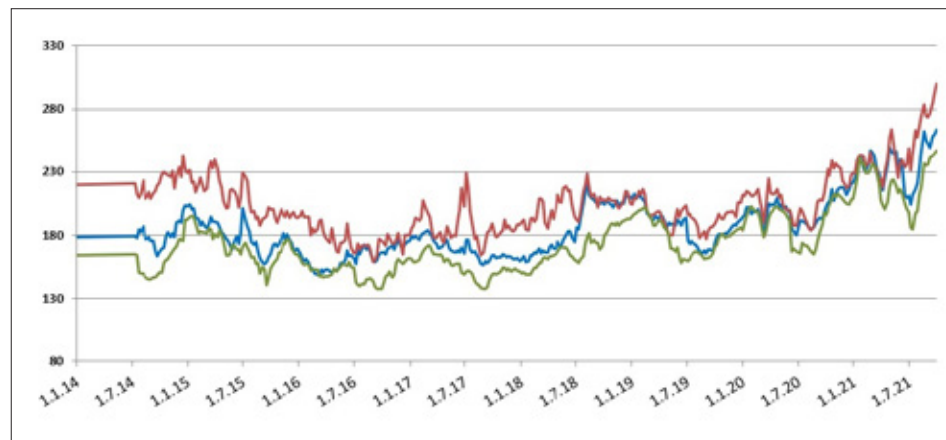
online spôsobom a prakticky celá komunikácia až do mája prebiehala prostredníctvom internetu a telefónu. Zúčastňovali sme sa teda aj online zasadnutí pracovných skupín pre prípravu strategického plánu SPP, či rokovaní COPA/COGECA.

Prakticky od konca roka 2020 sme spolupracovali s NPPC – VÚEPP pri príprave „Konceptie spoločných postupov pri budovaní moderného pôdohospodárstva v horizonte roku 2035“, ktorá je práve v medzirezortnom pripomienkovom konaní. Podklady sme spracovali v spolupráci s ostatnými samosprávnymi zväzmi vertikály obilnín, aby sme predložili čo najlepšie návrhy pre rozvoj tohto sektora na Slovensku. Napokon sme vyčíslili investičné potreby pre obilniny v sume 2,36 miliárd eur! Tolko nám momentálne chýba na modernejšie technologické zariadenia, poľnohospodársku mechanizáciu, pozberové linky a skladovanie, lepší odbyt, zvýšenie kvality produktov, závlahové systémy, riadenie rizík, zníženie energetickej náročnosti, inovácie produktov, rekonštrukciu budov a obnovu vozového parku.

Na jeseň sme zorganizovali dvojdnú študijnú cestu do Českej republiky s témou presného poľnohospodárstva a inovatívnych prístupov v agrotechnike, ktorá sa stretla s vysokým záujmom a pozitívnym hodnotením. Spracovali sme tiež propagačný leták združenia a po celý rok prinášame aktuálne informácie a prehľad o trhovách cenách komodít prostredníctvom internetovej stránky www.obilninari.sk. Ďakujeme našim členom za priazeň a finančné príspevky. Priali by sme si, aby samosprávne organizácie dokázali spojiť sily a pripravili slovenských poľnohospodárov a potravinárov na nadchádzajúce náročné obdobie. Myslíme si, že v ťažších časoch uspejú práve tie podniky, ktoré sa dokážu rýchlo prispôsobiť.“

Združenie pestovateľov obilnín

Svetové vývozné ceny pšenice potravinárskej [Eur/t]

Červená línia – cena v USA Mexický záliv (hard red winter), modrá línia – Rouen (FR), 1. trieda kvality, zelená línia – Ukrajina; Zdroj: Európska Komisia (IGC, France Agrimer).